

TÜRKİYE'DE SOSYOLOJİK AÇIDAN KIRSAL AİLE VE KENTSEL AİLE KARŞILAŞTIRMALARI

Giriş

Aile, anne, baba, çocuklar ve yakın akrabalarından oluşan toplum düzeni içinde en küçük ama en önemli birim ve toplumun temelidir. Türkiye'de aile ile ilgili konuşurken tek bir prototip olmadığını, yöresel alt kültür vb. bakımlardan çok farklılıklar olduğunu kabul etmemiz gerekir. Ancak genel olarak üç tip aile modeline ayırabiliriz; geleneksel geniş büyük aile, küçük çekirdek aile ve günümüzde de Ülkemizde artış göstermekte olan tek ebeveynli aile.

Türk toplumu, evlilik ve aile müessesini kutsal saymıştır, kendine özgü ve tarihi özellikleri vardır. Bunlar gelenek ve göreneklerle perçinlenmiş bulunan sevgi, saygı, gönül tokluğu ve fedakarlıktır.

Kırsal aile , geleneklere bağlı, çoğu zaman üç kuşak bir arada yaşadığı, tarımsal alanda çalışan erkek sözünün egemen olduğu geniş ailedir.

Kentsel aile, genellikle tarımdan kopmuş çalışma alanı; ticaret, sanayi ve hizmet sektörüdür. Anne, baba ve evlenmemiş çocuklardan ibaret olan aile şeklindedir, dışa açılma ve toplumsal güçlerden yararlanma mevcuttur. Baba otoritesi vardır ama baskın değildir.

Günümüz toplumsal değişim süreçlerinin aile yapılarına yansımaları sonucu farklı değerlerin ortaya çıkmasıyla beraber aile yapı ve işlevlerinde de değişimler gözlenmektedir. Bu çalışmamızda kırsal ve kentsel aileyi, **büyüklik**, **ekonomik yapı**, **otorite ilişkileri** ve **çocuğun konumu** bakımından karşılaştırmalı olarak inceleyeceğiz.

Büyüklik

Türkiye'de aile büyüklüğü nüfus sayımlarından ve yapılan araştırmalardan elde edilen sonuçlara göre belirlenmektedir.

Türkiye'de aileye ilişkin sınıflamalarda aile yapısını hane halkı esasına göre geleneksel geniş aile ve çekirdek aile; yerleşim yeri esasına göre ise kent ailesi, gecekondü ailesi, kasaba ailesi ve köy ailesi olarak ele alındığını görmekteyiz (Ayan,2009,s.245).

Ekonomik Yapı

Toplumların sahip oldukları sosyoekonomik koşullar göz önünde bulundurursak her ailenin kendine özgü aile içi ekonomik gelir -gider yapısı mevcuttur.

Geniş / Kırsal aile kendi başına yeterli ekonomik birimdir. Ailede gelişmiş bir ekonomik işbirliği ve işbölümü vardır. Kendi topraklarını işleyerek mahsullerini oradan sağlamakta, kendi ekmeğini kendi kazanmaktadır. Toprağındaki ürünleri açık pazara çıkararak satışa sunup kendine gelir sağlamaktadır. Kırsal alanda üretim dönemselsel olmakta ve yoğun emek gücüne ihtiyaç duyulmaktadır. Ekonomik bir bütün olan ailede gelir tek elde toplanır ve masraflar burdan karşılanır.

Geleneksel aile yapısı içinde evin hakimi babadır, bu ailede en önemli rol ayrımı aile reisi ile diğer aile üyeleri arasında görülmektedir. Ancak sanayileşme ve kentleşme ile birlikte çekirdek ailenin yaygınlaşması ve kadının daha fazla çalışma yaşamına girmesi ile aile içindeki roller değişmektedir. Geleneksel ailenin tersine yeni aile tipinde birçok iş ortak olarak yapılmaktadır. Gerçekten de çekirdek aile tipinde kadının çalışmasıyla birlikte eşler arasında eşitliğe doğru bir değişme gözlenmiştir. Ancak ailede hala geleneksel değerlere bağlı işbölümü devam etmektedir. (Turan,2018,s.247)

Kentlerde Ailelerin gelir düzeyleri yükseldikçe giderlerinde de artışlar gözlenmektedir. Kazançlarının büyük bir bölümünü Tüketime harcamaktadırlar bunlar; Sosyal faaliyetler , tatil masrafları, özel okullar, kurslar, giyim kuşam, dışarda yemek yeme alışkanlığı, okul servis ücretleri olarak sayabiliriz.

Otorite İlişkileri

Türkiye’de Aile ideolojisinde erkek evin geçindiricisi, aile reisi, güç ve otorite olarak kabul görür. Kadın ise ev merkezli ev kadını olarak ev işleri, yaşlı ve çocuk bakımından sorumludur. Aynı zamanda Kayınvalidesi veya diğer yaşlıları otorite olarak kabul eder ve saygı duyar, fakat asıl otorite yine erkektedir.

Yapılan bazı çalışmalarda göstermektedir ki, artık günümüzde anne-babaların öğrenim durumunun yükselmesiyle de beraber empatinin iletişimi kolaylaştırma özelliği aileler tarafından kabul görmeye başlamış ve bu tutum da çocuklarıyla olan ilişkilere yansımıştır. Kentlerde yaşayan ailelerde Baba daha esnek olmaya başlamıştır. Eşini ve çocuğunu

dinleyerek anlayarak ortak bir çözüm yolu bularak ilerlemektedir, çoğunlukla evde alınan kararlarda kadının da sözü geçer, çocuğa da fikri, düşüncesi, önerisi ve talebi sorulur..

Çocuğun Konumu

Çocuğun ailedeki değeri ve konumu yaşanan bölgelere göre farklılıklar göstermektedir. Örneğin kırsalda yaşayan bir çocuğa daha çok aileye ekonomik katkı sağlayan üretime yardımcı kol gücü olarak bakılır. Çocuktan beklenen uslu, sadık, sorumluluk duygusu ve hayırlı bir evlat olması.

Günümüz küresel dünyasında ise aile içinde çocukların ve gençlerin yaşamları da değişmektedir. Geçmişin tam tersi gözlemler yer almaktadır; çocuklar okul ödevleri dışında çalışmamakta, onların yükümlülükleri çocukluklarının tadını çıkarmaktır. Artık günümüz çocukları modern aile yaşamı içinde evin günlük işlerine, ayak işlerine, hanelerin işleyişindeki diğer işlere katkı sağlamamaktadır (Boocock, 1975: 421).

Ailelerin küçülüp çekirdek bir yapıya bürünmesiyle, aile içindeki sorumluluklar da değişmeye başlamıştır. Özellikle annenin çalışma hayatındaki yeri ve gereksinimi arttıkça , çocukla tek ilgilenen anne iken, babalar da çocuklarıyla daha fazla ilgilenmeye, bakımından eğitime kadar daha fazla önem vermeye başlamıştır (Güngörmüş,2001'den Aktaran Şahin ve Cevher, s.780). Bu bağlamda aileler içinde buldukları toplumun yaşam biçiminden etkilenerek çocuklarını yetiştirme biçimlerini belirlerler. Kentsel yaşamda aileler çocuğun daha çok duygusal değerine-zihin becerilerine –kişisel becerilerine- önem verdiğini görmekteyiz.

Sonuç

Özetle Sanayileşme , modernleşme ve kentleşme sürecine paralel bir biçimde Türk aile yapısında değişmiştir.

Kırsaldan kent yaşamına geçişlerde yetişkinlerin sosyal yaşam biçimlerindeki değişmeler aile içerisindeki çocukların konumlarına da yansımıştır.

Köy ailesinde anne baba ve çocuklar arasında iş bölümü vardır. Her bireye yapabilecekleri güçte iş düşmektedir. Fakat kentsel ailede en fazla yük anne ve babaya düşmektedir. Köysel ailede aile bağları daha sıkıdır, kentsel ailede ise teknolojinin gelişmesinden dolayı herkes

bireysel kendi odalarına geçip bilgisayar başında vakit geçirmektedir. Sohbet etmek veya bir arada oturmak köysel aileye göre çok daha az oranda yer almaktadır.

Kırsal yaşamda evin geçimini temin eden aile reisi olan erkeğe ailenin diğer üyeleri bağımlıdır. Bu dengeler Kentsel yaşamda kadınında işgücüne katılmasıyla beraber ekonomik dengelerde farklılıklar gösterir.

Türkiye 'de Ekonomik yaşam koşullarının Kırsal ve kentsel ailelerdeki farklılıklarından birisi halen göç olduğu da unutulmamalıdır.

Bu arada, kır ailesinin kent ailesine dönüşmesi sürecinde 'Geçiş aile' olarak tanımlanan gecekondü ailesi olarak da bilinen bir aile tipi daha mevcuttur. Bu aile modeli ise geleneksel kır ailesinin yaşam tarzı ve yargıları ile kent ailesinin modernleşmesine de ayak uydurmaya çalışan iki aile arasında kalan bir konum sergilemektedir.

Aile İdealize edilen sosyo-kültürel bir yapıdır ve devlet politikası olarak da korunur. Aile, toplumun bir parçası olarak, içinde bulunduğu koşullardan, toplumun kültüründen etkilenen ama yine de kendi içerisindeki ilişkileri, etkileşimi oluşturan bir sistemdir (Kağıtçıbaşı,1998'den Aktaran Yapıcı,s1546).

Sonuç olarak, Türkiye, toplumsal yapısında meydana gelen hızlı değişimlerin yanında geleneksel aileye özgü biçim ve kültürel pratiklerin halen bir değer olarak önemini sürmekte olduğu Ülkelerden biridir.

KAYNAKÇA

Güngörmüş, O.(2001), "Baba Çocuk İlişkisi", Ana Baba Okulu, Ed.Haluk Yavuzer),İstanbul;Remzi Kitabevi. Aktaran;Tezel Şahin,F. Ve Cevher,F.N.(2007). Türk Toplumunda Aile –Çocuk İlişkilerine Genel Bir Bakış. Aile Araştırma Kurumu ss;775-790

Kaya Çabuk, N. (2018). Geçmişten Günümüze Çocuk ve Çocukluğa Bakış. Ed; Nilay Çabuk Kaya. Aile Sosyolojisi. s.111.Eskişehir; Anadolu Üniversitesi. Boocock, ss.(1975).''The Social Context of Childhood. Proceed-ings ofthe American Philosphiral Society,119 (December);419-429.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1998). Kültürel Psikoloji-Kültür Bağlamında İnsan ve Aile, İstanbul; YKY.Aktaran;Yapıcı,Ş.(2010). Türk Toplumunda Aile ve Eğitim İlişkileri.Turkish Studies.Volume 5/4;1545-1570

Turan, F.(2018). Aile Biçimi ve Büyüklüğündeki Değişmeler. Ed. Aytül Kasapoğlu ve Nadide Karkıner. Aile Sosyolojisi.s.245. Eskişehir; Anadolu Üniversitesi .Ayan, S.(2009).Aile ve Şiddet. Ankara; Ütopya

Turan, F. (2018). Aile içindeki Değişmeler. Ed; Aytül Kasapoğlu ve Nadide Karkıner. Aile Sosyolojisi. S.247. Eskişehir; Anadolu Üniversitesi.

